

GREININGARRIT | November 2024

Frá Krim til Kyiv

Ein greining av viðurskiftunum
millum Føroyar og Russland

Frá Krim til Kyiv:

Ein greining av viðurskiftunum millum Føroyar og Russland

ÚTGEVARI

Søgu- og samfelagsdeildin, Fróðskaparsetur Føroya
Jónas Broncks göta 25, FO-100 Tórshavn, tlf.: +298 352580
email: ssd@setur.fo

RITHØVUNDAR

Heini í Skorini, lektari í altjóða politikki (heinis@setur.fo),
Hans Ellefsen, lektari í búskaparfrøði (hanse@setur.fo),
Flemming Spliedsboel Hansen, Senior Researcher (flemming@diis.dk),
Páll Holm Johannesen, greinari í Vinnuhúsínum (pall@industry.fo),
Tór Marni Weihe, granskingsarhjálpari (tormw@setur.fo)

COPYRIGHT

© Tórshavn 2024, rithøvundarnir og Søgu- og samfelagsdeildin

ISBN

978-99918-3-853-3

Hendan útgávan er gjørd við stuðli úr granskingskránni ‘Foreign Affairs, Security and Defence Policy in the North Atlantic’, sum verður umsitin av Granskingarráðnum.

SAMANDRÁTTUR OG HØVUÐSNIÐURSTØÐUR

- Sambært metingum, so gevur fiskiveiðuavtalan við Russland eitt undirskot í 2024. Orsøkirnar eru eitt nú lækkandi toskakvotan í Barentshavinum og høgi prísurin á makreli.
- Í 2023, beint áðrenn samráðingar millum Føroyar og Russland skuldu vera, bórust tiðindi um, at Russland fór at seta í verk innflutningsbann ímóti føroyskum fiskavørum. Orsøkin var føroysku revsítiltøkini móti Russlandi. **Hesi tiðindi kunnu antin tulkast sum ein hóttan fyri at leggja trýst á Føroyar, men tað er eisini möguligt, at russiskt vinnulív megnæði at steðga hesum ætlanum.** Føroyskir myndugleikar eiga at kanna, hvort tað finst nakar samanhangur millum fiskiveiðuavtaluna millum Føroyar og Russland og føroyskan útflutning til Russlands annars.
- Føroyski samhandilin við Russland er minkaður heilt nóg eftir russisku innrásina í Ukraina. **Metingin er, at 7% av føroyska útflutninginum fer til Russlands í 2024, sum hefur eitt virði á umleið 800 mió. kr.**
- **Føroysku avmarkandi tiltøkini móti Russlandi merkjast í teimum pørtum av vinnulívinum, sum hava veitt russiska flotanum vørur og tænastur.** Virksemið, ið stendst av at russisk skip eru í føroyskum sjógví, er minkað heilt nóg.
- **Ongi serlig útlit eru fyri bøttum viðurskiftum millum vesturheimin og Russland** komandi árini. Samstundis hevir arktiska økið stóran strategiskan týdning fyri Russland. **Hesi áhugamálini fevna eisini um Føroyar og Norðuratlantshav.** Føroyar eiga tí at gera eina langtíðarstrategi fyri russlandspolitikkin, sum tekur atlit til uttanríkispolitisku kós Russlands og strategisku og maritimu áhugamálini hjá Russlandi, ið eru viðkomandi fyri Føroyar.
- **Heimspolitiska gongdin merkir, at tað verður alsamt truplari fyri Føroyar at vera uttanveltaðar og halda seg uttanfyri verjupolitiskar alliansur.** Gongdin merkir eisini, at trygdar- og verjupolitikkur fer at seta dagskránna í altjóða viðurskiftum komandi árini.
- **Denturin á trygdar- og verjupolitikk merkir eisini, at málsøkjabytið millum Føroyar og Danmark kemur undir trýst.** Málsøki, sum Føroyar hava yvirtikið, fáa í storri og storri mun eina trygdarpolitiska dimensjón, t.d. fjarskifti, handil og fiskivinna.
- **Hetta merkir, at skilnaðurin millum politikk, handil og trygd gerst alsamt kámari í altjóða politikki.** Geopolitisk og búskaparlig áhugamál verða í storri mun tengd saman, og idealið um fríhandil er í ávísan mun skift út við idealið um nationala búskapartrygd og nationalt, búskaparligt sjálvræði. Hetta skapar avbjóðingar fyri lond sum Føroyar, sum hava ein opnan búskap, ið er tengdur at útflutningi.

1. INNGANGUR: Føroyskur russlandspolitikkur frá Krim til Kyiv¹

"Vit eru stoltir av at hava fingið hesa avtaluna í lag, tí tað er ikki sum at siga tað at gera ein sáttmála millum tvey lond, sum eru so ólik búskaparliga" (Sosialurin, 1977)

Heini í Skorini

Orðini eigur Føroya lögmaður í 1977, Atli P. Dam, eftir at Føroyar og Sovjetsamveldið hóvdu undirskrivað eina sínámillum fiskiveiðuavtalu sunnudagin 27. november í 1977. Umframta Atla P. Dam varð avtalan eisini undirskrivað av sovjetiska fiskimálaráðharranum, Aleksandr Isjkhov, og danska ríkisumboðnum í Føroyum, Leif Groth.

Góð 40 ár eftir fyrstu avtaluna eru viðurskiftini millum Føroyar og Russland eitt umstrítt evni, sum skapar split millum føroyingar. Sama kjak og somu ósemjur eru at síggja í øllum evropeiskum londum, sum hava havt handilsligt, vinnuligt ella politiskt samstarv við Russland. Síðani russisku innrásina í Ukraina í februar 2022 hava límalondini í ES avmarkað innflutning av russiskari olju, gassi og koli og hava samtykt umfatandi sanktiónir móttvegis Russlandi. Í talvuni niðanfyri sæst, hvussu innflutningurin av

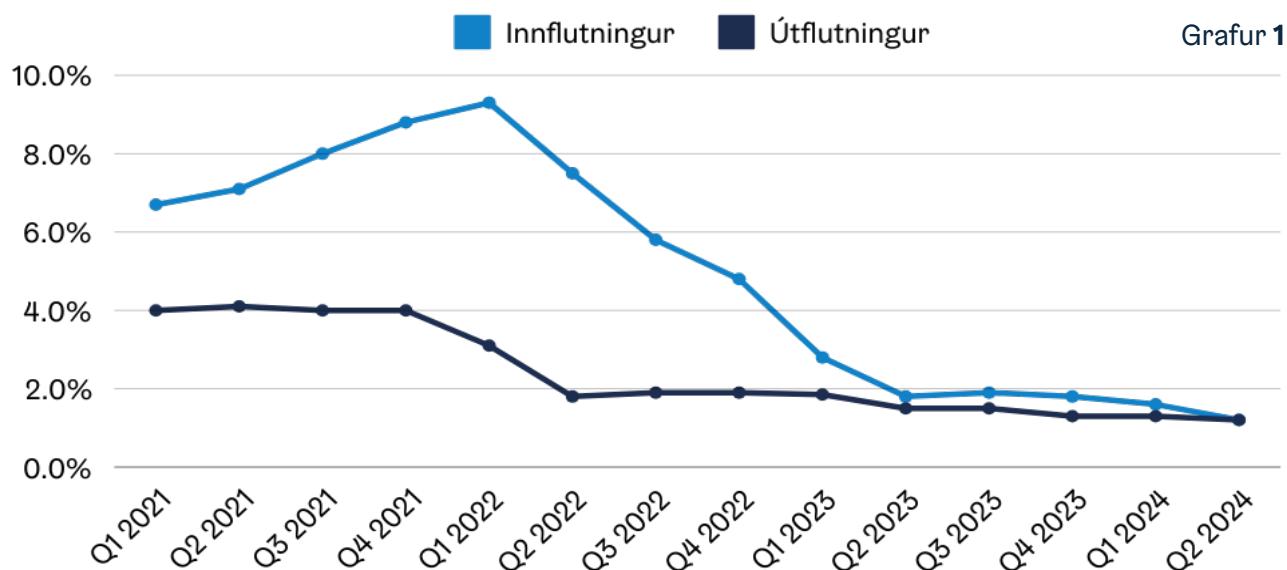
russiskum vørum er minkaður síðani fyrsta ársfjórðing í 2022. Men hóast hesa gongd er Russland framvegis næst størsti eksterni gassveitari til londini í ES (eftir Noreg).

Samstundis er handilsliga samstarvið við Russland framvegis ymiskt frá landi til land, og fleiri evropeisk lond hava sett í verk ymisk fyrivarni í teirra sanktiónum. Ambitiónin er at skaða russiska búskapin, utan at tiltökini kosta ov nögv á heimafrontinum. Og tað eru serliga eystureuropeisk ES-limalond sum t.d. Ungarn, Bulgaria og baltisku londini, sum framvegis innflyta nógvar vørur og tænastur frá Russlandi. Tí er samhandilin millum Russland og Føroyar einki eindømi í evropeiskum høpi.

Tá evropeisk lond boykottaðu Russland eftir russisku hertökuna av Krim-hálvoynni í 2014, var aftursvarið hjá russisku stjórnini at boykotta m.a.

ES vøruhandil við Russland, Q1 2021 til Q2 2024

(% partur av samhandli við lond uttanfyri ES, árstíðarjavnað)

Kelda: Eurostat

matvørur úr Evropa. Men í andsøgn til okkara grannalond valdi føroyska stjórnin ikki at forðóma innrásina alment. Tvørturímóti fór Føroya lögmaður og umboð fyri Føroya Landsstýri á almenna vitjan í Moskva. Endamálið var at styrkja búskaparlíga samstarvið við Russland og tann evro-asiatiska handilsfelagsskapin EAEU, sum umframt Russland eisini umfatar Kasakstan, Armenia, Hvítarussland og Kirgistan. Í 2015 opnaðu Føroyar sendistovu í Moskva, og í 2019 undirskrivaðu Føroyar og EAEU eitt sonevnt "memorandum of understanding", hvørs endamál var at styrkja samstarvið og økja um samhandil og ílögur. Í hesum tiðarskeiði sendu evropeisk lond russiskar diplomatar til hús, eftir at russiskir andstøðingar vórðu myrdar á evropeiskari jørð, og samstarvið millum Føroyar og Russland var fyri altjóða atfinningum.

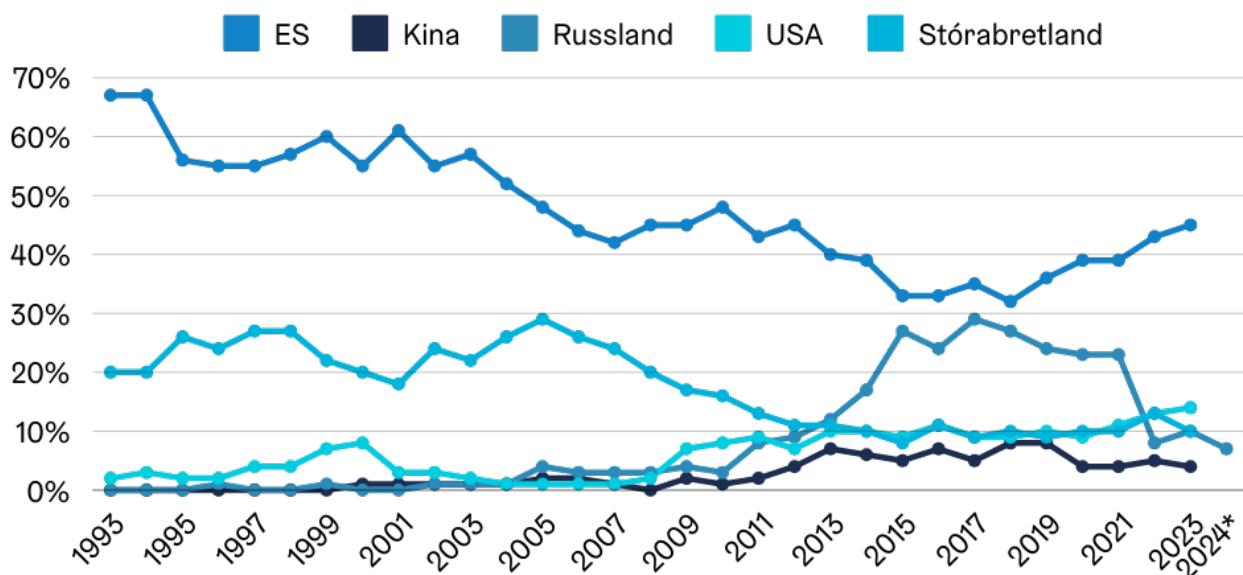
Kjakið í Føroyum varð eisini myndað av, at ES boykottaði Føroyar í 2013 orsakað av ósemjuni um pelagiska býtið í Norðuratlantshavi og føroysku avgerðini um at áseta eigna sildakvotu. Samstundis sum Russland boykottaði evropeiskar matvørur, kundu Føroyar sostatt framhaldandi útflyta sild og makrel til Russland, og frá

2012 til 2022 vaks føroyski útflutningurin til Russland úr umleið 10% og upp í umleið 25% av samlaða útflutninginum. Undan innrásini í Ukraina í 2022 var virðið á føroyska útflutninginum til Russlands umleið 2 milliardir krónur. Í grafi 2 sæst, hvussu útflutningurin til Russlands vaks frá 2010, og hvussu hann so brádliga minkaði aftur eftir innrásina í Ukraina í 2022, tí føroysku alifyrit-økurnar av sínum eintingum valdu at steðga øllum útflutningi til Russlands. Tá føroysku alifyrit-økurnar – utan politiska uppíblanding – valdu at steðga sínum útflutningi til Russlands, för útflutningurin til Russlands úr umleið 2 milliardum og niður á umleið 1 milliard. Men eftir innrásina í februar 2022 fóru almennu Føroyar at föra ein nýggjan "russlandspolitikk", sum ikki fylgdi mynstrinum frá 2014. Føroyska stjórnin við Javnáðarflokkinum, Framsókn og Tjóðveldi forðomdi innrásina alment, sendi pengar til Ukraina, samtykti ES-sanktiúnir og lat dyrnar upp fyri ukainskum flóttafólkum, sum á sumri í 2024 voru umleið 200 í tali. Og í 2023 avmarkaðu myndugleikarnir atgongdina hjá russiskum skipum til føroyskar havnir við teirri grundgeving, at Føroyar ikki skuldu nýtast sum ein

Føroyskur uttanlandshandil

Grafur 2

% partur av samlaða føroyska útflutninginum av vøru

Kelda: Hagstovan

* Tølini fyri 2024 byggja á framskriving fyri tað, sum eftir er av árinum. Fyrivarni skulu takast fyri hesum talinum.

miðdepil hjá russiska flotanum í Norðuratlants-havi. Í altjóða kjakinum er samstundis ótti fyri, at Russland brúkar sín sivila flota til hernaðarligar uppgávur samsvarandi maritimu strategiini hjá Russlandi frá 2022, og russisk skip hava verið løgd undir at gera seg inn á káplar á havsins botni og annað kritiskt infrakervi í Norðuratlantshavi. Í millum 2014 og 2022 fóru Føroyar altoſ frá eīnum vinaligum russlandspolitikki til ein russlandspolitikk, sum í storri mun fylgdi norðurlendska og evropeiska leistinum. Sambært hugburðskanning hjá Fróðskaparsetri Føroya á sumri í 2024 tykist ein meiriluti at taka undir við teimum átökum, sum landsstýrið og Løgtingið samtyktu eftir innrásina í februar 2022, bæði tá talan er um havnastongsul, fordøming av russisku innrásini, fíggjarligum stuðuli til Ukraina og avgerðini um at taka ímóti ukrainskum flóttafólkum.

Kortini eru øll viðurskifti millum Føroyar og Russland ikki broytt. Eitt mál, sum hevir elvt til nögv kjak og ósemjur, er bilaterala fiskiveiðuavtalán við Russland. Hon hevir verið endurnýggjað hvørt ár, síðani Atli P. Dam setti sína undirskrift á avtaluna á heysti í 1977. Sum andstøðupolitikarar voru Høgni Hoydal, utanríkisráðarri, og Aksel V. Johannessen, løgmaður, annars ivaleysir afturi í 2022. Sambært teimum báðum skuldi alt samstarv við Russland steðgast ongantíð ov skjótt. Men í samgongu fekk bípan annað ljóð, og í desember 2023 varð nýggj fiskiveiðuavtala undirskrivað við Russland. Undan avtaluni bórust tíðindi um, at Russland fór at steðga øllum innflutningi av føroyskum fiskavørum, um fiskiveiðuavtalán ikki kom í hús. Avtalán gevur russiska flotanum atgongd til 100.000 tons av primert svartkjafti í føroyskum sjógví afturfyri 15.000 tons av toksi, hýsu og rækjum í russiskum sjógví. Løgmaður boðaði alment frá, at hann var ímóti avtaluni, men at Javnaðarflokkurin var komin í minniluta í løgtinginum. Í 2025 minkar kvotan í Barentshavinum, samstundis sum prísurin á pelagiskum fiski í føroyskum sjógví er farin upp. Tí er spurningurin nú, um avtalán við Russland yvirhøvur er búskaparliga skynsam. Hesin spurningur verður nærri greinaður seinni í hesum riti.

Trygdarpolitikkur og “alliansu-tvistøðan”

Á vári í 2024 samtykti Føroya løgting ein nýggjan “tjóðartrygdarpolitikk”, sum byggir á 10

meginreglur, og sum staðfestir, at Føroyar eru partur av NATO og Vesturheiminum. Hóast hesa samtykt, og hóast Føroyar í stóran mun hava fylgt evropeiska politikkinum yvir fyri Russlandi, hava Føroyar verið ákærðar fyri at samstarva við Russland. Í hesum kjaki er tann afturvendandi spurningurin, hvørjar trygdarpolitiskar avleiðingar kunnu standast av vinnuligum samstarvi við Russland í eīnum nýggjum geopolitiskum veruleika, sum er eyðkendur av vaksandi kapping og konfrontatiún millum heimsins stórveldi – eisini í Norðuratlantshavi og arktiska økinum. Í hvønn mun kunnu t.d. handil, fiskivinna, utanríkispolitikkur og trygdarpolitikkur fatast sum atskild politisk málssøki? Og í hvønn mun umskarast hesi málssøki í praksis? Hvati gera Føroyar, tá búskaparlig áhugamál og trygdarpolitisk áhugamál peika í ymsar ættir? Hesir spurningar illustrera ta sonevndu “alliansu-tvistøðuna”, sum allar smátjóðir eru í, og sum er eitt vælkent hugtak í altjóða politiskari teori. Hetta hugtakið sipar til støður, tá ymisk áhugamál toga eitt land í ymsar ættir. Eitt dømi er samstarvið millum Føroyar og Russland og føroysku ynskini um fríhandilssáttmála við Kina, samstundis sum vit ynskja betri marknaðaratgongd til ES og tættari tilknýti til NATO. Smátjóðir sum Føroyar hava tørv á ymsum alliansum og góðum sambondum – bæði tá talan um trygdarpolitikk, marknaðaratgongd, nýggjar fríhandilsavtalur o.s.fr. Men tað er ikki altið, at hesar alliansur eru tær somu, og at tey ymsu áhugamálini ganga hond í hond.

Heimastýrslógin frá 1948 byggir á logikkinum, at verjumál, trygdarpolitikkur og utanríkispolitikkur eru donsk málssøki, sum kunnu skiljast frá føroyskum yvirtiknum málssøkjum – t.d. fjar-skifti, handilspolitikki og fiskivinnu. Men í dagsins veruleika sæst, at fleiri yvirtikin málssøki hava eina trygdarpolitiska dimensjón. Eitt dømi er núverandi kjakið um Føroyar og Russland, og eitt annað dømi er málid um, hvørt kinesiski tøknirisin Huawei skuldi veita Føroyum 5G-net ella ikki. Føroyar hava umsitið fjarskiftismál síðani 1948, men kortini legði USA trýst á Føroyar (og Danmark) fyri at velja Ericsson fram um Huawei av trygdarpolitiskum orsókum. Ein avgerð, sum möguliga kann ávirka möguleikan at fáa eina fríhandilsavtalú við Kina. Hesi mál vísa, at fleiri og fleiri yvirtikin málssøki innihalda eina trygdarpolitiska dimensjón, sum eisini kann skapa nýggjar avbjóðingar internt í ríkisfelagsskapinum.

2. RUSSISK STRATEGI FYRI ARKTIS OG NORDURATLANTSHAV

Tór Marni Weihe

HÓAST TAÐ IKKI ALTÍÐ ER LÆTT at meta um, hvørjar ætlanir Russlands eru, so eru tær í grundi ikki loyniligar ella serstakliga truplar at skilja. Politisku ætlanir og áhugamál Russlands eru nevniliða rættliga greitt skjalfest í almennum politikkskjórum, ið russiski forsetin ella russiski forsætismálaráðharrin sum oftast hava góðkent og sett í gildi við heimild í russisku lögini um strategiska ráðlegging. Hvati kunnu hesi skjøl – og greiningar av russiskum innan- og uttanríkispolitið annars – siga okkum um ætlanir og áhugamál Russlands í Føroyum og økinum kring oyggjarnar?

Russland er áhugavert fyri Føroyar av ymisum orsókum. Serliga viðkomandi fyri Føroyar eru áhugamál Russlands í arktiska økinum, men eisini politisku ætlanir Russlands á havinum (tí maritima økinum) og innan fiskivinnu. Eitt nú er greitt, at russiskar ætlanir um at styrkja heimamarknaðin og raðfesta egna framleiðslu við tíðini kunnu ávirka möguleikarnar at útflyta til Russlands. Í hesum samanhangi hevur Russland greiðar ætlanir um at gerast sjálvbjargið, tá talan er um matvøruframleiðslu. Í hesum samanhangi hevur Russland greiðar ætlanir um at gerast sjálvbjargið, tá talan er um matvøruframleiðslu. Harumframt er eisini vert at vísa á yvirskipaðu strategiku ætlanir og kós Russlands, sum er orðað í týðandi strategiskum skjórum – eitt nú uttanríkispolitið Russlands og trygdarpolitið Russlands. Meðan tey fyrru

skjølini rættliga ítökiliga eru viðkomandi fyri Føroyar, so er yvirskipaða kósin hjá Russlandi eisini avgerandi fyri gongdina í altjóða politisku viðurskiftunum millum Russland og vesturheimin, sum eisini ávirkar Føroyar og okkara uttanríkis- og handilspolitiska rásarúm.

Tað hevur týdning at vita, at í Russlandi hanga búskapur og trygdar- og uttanríkispolitikkur neyvt saman. Russland praktiserar tað, sum onkuntíð verður rópt ‘geobúskapur’, ið merkir, at búskapur og geopolitisk áhugamál skulu fremja hvort annað.¹² Ongin skilnaður verður tí gjørdur millum handil og politikk, og tað almenna brúkar eisini fyritøkur í síni uttanríkispolitið, eitt nú statsliga olju- og gassrisan Gazprom, sum fleiri evropeisk lond keypa sína orku frá. Í tjóðartrygdarstrategiini hjá Russlandi frá 2021 stendur longu undir grein 3, at “hendan ætlanin byggir á óloysiliga sambandið og sínámillum treytanina millum tjóðartrygd Russiska Samveldisins og sosiobúskaparligu menning landsins.” Meiri greitt er staðfest í búskaparygdarstrategi Russlands frá 2017, at eitt aðalendamál í russiskum búskaparpolitikki er at styrkja “búskaparliga suverenitet” landsins og at verja “búskaparygd” Russlands móti hóttanum. *Búskaparygd* verður definerað sum “verja av tjóðarbúskapinum móti innan- og uttanhlýsis hóttanum, tryggjan av búskaparliga suvereniteti landsins (...) og fortreytunum, ið krevjast fyri at fremja strategisku tjóðaráhugamál Russiska

FAKTABOKS: RUSSISK MATVØRUTTRYGD

MATVØRA	MÁL SETT Í 2020	VERULIGT STØÐI Í 2021
Hveiti	95%	149,9%
Sukur	90%	100%
Vegetabilisk olja	90%	176,6%
Kjøt og kjøtúrdráttir	85%	103,3%
Mjók og mjólkauðráttir	90%	84,2%
Fiskavørur	85%	153,2%
Epli	95%	88,4%
Grønmeti, melónir og grasker	90%	86,9%
Frukt og ber	60%	43,6%
Salt	85%	63,6%

Kelda: Matvøruttrygdardoktrinin frá 2020 og strategiini fyri menning av landbúnaði og fiskivinnu frá 2022

Samveldisins". *Búskaparlígur suverenitetur verður allýstur sum "objektivt staðfesta sjálvræði ríkisins í innan- og utanríkis búskapar-politikki, við atliti at altjóða skyldum".*

Áhugamál og ætlanir Russlands á marítima økinum

Eitt annað týðandi strategiskjal er tann sokallaða marítima doktrínin, ið lýsir áhugamál og ætlanir Russlands á marítima økinum. Doktrínin varð dagförd í juli 2021, og serliga eitt nýtt kapittel um "marítima mobiliseringstilbúgving" vakti ans. Her verður m.a. skrivað, at ætlanin er at "betra um skipanina at kalla inn skip, sum sigla undir ríkisflagginum hjá Russiska Samveldinum, í krígstíð og tá hóttan er um beinleiðis ágang, við at hermegi Russiska Samveldisins fær ábyrgd av leiðslu og eftirlit (yvir og við skipunum)."

Eisini verður skrivað, at málið er at "betra um mannagongdina fyri at flyta leiðsluna av mobiliseraðum sivilum skipum til russiska herin, í krígstíð og tá mobilisering er lýst" og at "betra um mannagongdina fyri innskriving og nýtslu av flutnings-, fiski- og serskipum (serliga ís-brótarar) (...) av russiska herinum, øðrum herdeildum og hernaðareindum, ið fremja serlig átök í friðartíð."

Hesar orðingarnar hava elvt til stúranir um, at russisk sivil skip (t.d. fiskiskip), sum í dag sleppa at sigla í føroyskum sjógví og leggja at í føroyskum havnum, kunnu brúkast til hernaðarlig endamál. Tað er rætt, men eisini umráðandi at vísa á, at greinarnar í hesum kapitlinum serliga snúgva seg um mobilisering, ið er eitt politiskt viðkvæmt stig hjá forsetanum at taka, ella kríggj, sum skal samtykkjast í russiska tjóðartinginum. Sannlíkindini fyri, at russiski herurin fer at kalla fiskiskip inn til hernaðarligt brúk, tykjest ikki serliga stór í lötuni. Tá er meiri sannlíkt, at russiskar fregnar- og trygdartænastur, eitt nú FSB ella GRU, kunnu brúka hesi skipini til njósning í Føroyum, ella til onnur slög av *hybridum* átökum, eitt nú sabotasju móti kritiskum infrakervi.

Umframt herflotaáhugamál, so hefur Russland eisini onnur áhugamál á marítima økinum. Russland hefur m.a. orðað eina strategi fyri menning av russiskari fiskivinnu – tann nýggjasta ætlanin varð undirskrivað í 2022 av russiska forsætisráðharranum, Mikhail Misjustin. Fyri Føroyar er hetta viðkomandi, tí at vit til tíðir hava sett rættiliga nógvan fisk til Russlands.

Russland hefur seinastu árini yvirhovur lagt politiskan dent á matvørusjálvbjargni, og hefur síðani 2010 havt eina sonevnda 'matvørutrygdardoktrín', sum ásetir minstu mørk fyri sjálvbjargni innan framleiðslu av ymiskum matvørum. Serlig áherðsla er á sokallaða 'innflutningssubstitution', har innflutningur skal skiftast út við lokala framleiðslu. Sambært nýggjastu matvørutrygdardoktrínini frá 2020, so skal Russland t.d. sjálv framleiða 85% av öllum fiskavørum, ið landinum tørvar, meðan talið fyri hveiti er 95% og mjólk og mjólkauðrættir er 90%. Nýggja strategiin fyri menning av fiskivinnu og landbúnaði frá 2022 endurspeglar politiska viljan at fremja munagóð framstig á økinum, tí Russland sær vesturlendsku revsítiltökini sum eina stóra hóttan, ið krevur, at dentur verður lagdur á búskaparligan suverenitet. Eitt nú verða stórar ílogur gjørðar í endurnýggjan av fiskiveiðuflotanum.

Áhugamál Russlands í Arktis

Yvirskipaði strategiski áhugi Russlands í Føroyum er fyrst og fremst tengdur at áhugamálum Russlands í Arktis. Russland er ein stór arktisk tjóð, við fleiri enn 5 mió. km² av landøki norðanfyri pólkringin. 2,5 mió. russar búvgva í arktiska økinum, og Arktis fyllir eisini nógvi í russisku sjálvsfatanini.

Nýggir flutningsmöguleikar og ótroytt olju- og gassríkidømi koma við veðurlagsbroytingum í arktiska økinum, og Russland hefur gjört stórar ílogur í infrakervi og hernaðarstøðir í økinum. Sambært marítimu strategi Russlands er málið eisini at styrkja russiska herflotan munandi, soleiðis at Russland gerst eitt maritimt stórveldi í Arktis.

Serliga áhugaverdar fyri Føroyar úr einum trygdarpolitiskum sjónarhorni eru ætlanir Russlands um 'area denial' í GIUK-gapinum og málið um at tryggja siglingarfrælsi hjá russiska norðhavsfloutanum, ið heldur til í Severomorsk í Murmansk-landslutinum. Harumframt er týdingarmikið at leggja sær í geyma, at Kolahálvoyggin hefur risastóran strategiskan týding fyri Russland, ið hefur nógvi strategisk kjar-norkuvápn í síni 'bastión' á Kolahálvoynni, sum Russland vil gera ómetaliga nógvi fyri at verja. Bastíónsverjustrategiin snýr seg í stuttum um, at russiskir kabvátar löddir við strategiskum kjarnorkuvápnum fjala seg undir pólísinum tætt við flotastøðirnar á Kolahálvoynni, og tryggja soleiðis 'second strike'-möguleikarnar hjá

Frá Krim til Kyiv: Ein greining av viðurskiftunum millum Føroyar og Russland

Russlandi, t.e. möguleikan at svara aftur, um landið verður álopið við kjarnorkuvápnum. Hesir möguleikarnir eru púra avgerandi fyri, at

Russland hevur sama kjarnorkukapasitet sum USA, og tí eisini avgerandi fyri russiska tjóðartrygd.

Mynd 1: Bastíónsverjustrategi Russlands

Kelda: House of Commons Defence Committee

Kortið víssir russisku strategjina um 'bastíónsverju': Myrkagráa økið er øki, Russland vil hava tamarhald yvir (ambition of control), meðan tað meiri ljósagráa økið (ið fevnir um Føroyar) er øki, ið Russland vil kunna nokta fíggindum at brúka (ambition of denial). Brestur kriggi á millum Russland og vesturheimin, so kann vera, at russiskir kavbátar sigla suður í sonevnda 'GIUK-gap' havøkið, til tess at forða fyri at hermegi og hernaðarútgerð kunnu koma til Evropa úr USA.

FAKTABOKS: ÚRVALD RUSSISK STRATEGIDOKUMENTIR

Grundreglurnar undir statspolitikki Russiska Samveldisins í Arktis fram til 2035 / Основы государственной политики Российской Федерации в Арктике на период до 2035 года (frá 2020, tillagað í 2023)

Menningar- og tjóðartrygdarstrategi fyri arktiska økið í Russiska Samveldinum fram til 2035 / Стратегия развития Арктической зоны Российской Федерации и обеспечения национальной безопасности на период до 2035 года (frá 2020)

Maritima doktrín Russiska Samveldisins / Морская доктрина Российской Федерации (frá 2022)

Uttanríkispolitiska strategi Russiska Samveldisins / Концепция внешней политики Российской Федерации (frá 2023)

Tjóðartrygdarstrategi Russiska Samveldisins / Стратегия национальной безопасности Российской Федерации (frá 2021)

Búskapartrygdarstrategi Russiska Samveldisins fram til 2030 / Стратегия экономической безопасности Российской Федерации на период до 2030 года (frá 2017)

Matvørutrygdarkotrin Russiska Samveldisins / Доктрина продовольственной безопасности Российской Федерации (frá 2020)

Strategi fyri menning av landbúnaðinum og fiskivinnuni í Russiska Samveldinum fram til 2030 / Стратегия развития агропромышленного и рыболово-промышленного комплексов Российской Федерации на период до 2030 года (frá 2022)

CASE: RUSSISKT INNFLUTNINGSBANN MÓTI FØROYSKUM FISKAVØRUM

TANN 23. OKTOBER Í 2023 sendi russiski samveldisstovnur fyrir fiskivinnu (Rosrybolovstvo) – ein stovnur undir russiska fiskimálaráðnum, ið umsitar alt, ið hefur við fiskivinnu at gera, eitt tíðindaskriv út. Í tíðindaskrinum, sum allar russiskar tíðindastovur varpaðu út og fleiri stórir russiskir netmiðlar og avísir sögdu frá, boðaði stjórin fyrir Rosrybolovstvo, Ilja Sjestakov, frá, at stovnurin hevði fyrireikað eitt innflutningsbann móti ávísum fiskavørum úr Føroyum. Stovnurin skrivaði, at orsøkin til innflutningsbannið var føroysku ”revsítiltökini móti russiskum fiskimonnum”.

Tá Kringvarp Føroya spurdi uttanríkistænastuna um innflutningsbannið, varð svarið, at tænastan onga kunning hevði fingið úr Russlandi um innflutningsbannið, men at hon fylgdi málinum. Eygleiðarar mettu kortini, at sannlíkindini fyrir at fáa gjort nakað við ætlanirnar hjá stjórnini ikki vóru góðar, tá ið málið var komið so langt í tilgongdini.³

Tá ið avtornaði kom kortini onki innflutningsbann. Í russiskum miðlum eru tvær ymiskar forkláringar: 1) innflutningsbannið var ongantið ætlað at vera annað enn eitt politiskt signal og ein roynd at leggja trýst á Føroyar undan samráðingum um nýggja fiskiveiðuavtalu landanna millum ella 2) aktørar í russiskari fiskivinnu megnaðu at leggja trýst á russiska landbúnaðar- og fiskimálaráðið, ið valdi at sleppa ætlanini um innflutningsbann.

Russiska vinnublaðið *RBK* skrivaði í november 2023, at ”Fiskimenn ressaðust at verja innflutning av sild úr Føroyum”. Blaðið hevði fingið fatur á tveimum brøvum send 7. og 8. november til russiska landbúnaðar- og fiskimálaráðið av ávikavist *Samtakinum fyrir framleiðslu- og handilsfyrirtøkur á fiskamarknaðinum* (Assotsiatsija proizvodstvennykh i torgovskykh predpriyatij rybnogo rynka) og *Fiskasamtakinum* (Rybnyj sojuz). *Fiskasamtakið* er ein felagsskapur, sum umboðar fleiri aktørar í russisku fiskivinnuni – yvir 20 fyrirtøkur, harímillum *Meridian* og *Russkoe More*, ið reka stór framleiðsluvirkni. Í desember 2023 sögdu *RBK* og aðrir russiskir miðlar frá tíðindafundi, har Aleksandr Panin, stjóri í *Fiskasamtakinum*, boðaði frá, at innflutningsbannið, sum Rosrybolovstvo hevði lagt fyrir stjórnina, varð slept takkað verið væleydnaðum lobbyvirksemi úr vinnuni. Ein annar russiskur miðil, Rybkhoz, skrivaði eisini, at ætlanirnar um bannið vórðu sleptar. Rybkhoz vísti tó á, at meðan *Fiskasamtakið* hevði verið ”á standby” at fara í hernað ímóti banninum, og at tað var mest sannlíkt, at uppskotið um innflutningsbann var ”eitt bluff” hjá russisku myndugleikunum undan samráðingum við Føroyar um nýggja fiskiveiðuavtalu:

”[T]að tykist sum um, at Rosrybolovstvo gjørði av at útinna kendar orðingar úr *Krígskynstrinum* eftir Sun Tzu (kend bók, ið m.a. vísir á týdningin at brúka villleiðing móti sínum figgindum, rit.) í verki, og soleiðis ræða Føroyar við útlitunum til at missa ein stóran part av sínum útflutningi – sild og makreli – ið russiskar fyrirtøkur keypa og virka.”⁴

Við øðrum orðum eru tvær útleggingsar av hesum máli. Tann fyrra útleggingin er, at forboðið ímóti føroyskum innflutningi var eitt ”bluff” fyrir at leggja trýst á føroyskar myndugleikar undan samráðingum um eina fiskiveiðuavtalu. Hin útleggingin er, at tað í roynd og veru vóru heimligir fiskivinnuaktørar í Russlandi, sum arbeiddu ímóti at banna føroyskum fiskavørum og megnaðu at forða fyrir, at hetta varð sett í verk.

Uttan mun til hesar tulkingar vísir hetta málið, at føroyskur útflutningur hefur rættiliga stóran týdning fyrir Russland og tess framleiðarar. Nog stóran týdning til antin at vera brúkt sum jarnbrot undan altjóða samráðingum ella at gera nakað, sum sjáldan sæst í russiskum innanríkispolitikki: at hepnast við lobbyvirksemi móti einum uppskoti, sum er fyrireikað av einum russiskum samveldisstovni, klárt at samtykkja og lagt fyrir stjórnina at undirskriva. Eitt er í øllum fórum greitt, og tað er, at við innflutningsbanninum varð eitt signal sent til Føroya um, at atgongd til russiska marknaðin ikki er nøkur sjálvfylgja, og at hóttanir um innflutningsbann kunnu ivaleyst verða funnar fram aftur, um viðurskifti eru, sum tala fyrir tí.

3. BÚSKAPARLIGA SAMBANDIÐ MILLUM FØROYAR OG RUSSLAND

Tór Marni Weihe

BÚSKAPARLIGA SAMBANDIÐ millum Føroyar og Russland fevnir fyrst og fremst um trý øki:

- 1) útflutningur Føroya til Russlands,
- 2) fiskiveiðuavtalan, sum Føroyar formliga hava havt við Sovjetsamveldið (Russland) síðani 1977 og
- 3) søla av vørum og tænastum til russisk skip, ið leggja at í føroyskum havnum.

Í hesum partinum fara vit at lýsa hesar tríggjar tættirnar.

Fyrst er kortini neyðugt at vísa á, at Russland er ein stór fiskivinnutjóð. Sambært tølum frá russiska fiskivinnustovnininum, Rosrybolovstvo, vórðu 5,2 milliónir tons av fiski og øðrum sjómati fiskað, fangað og ald í Russlandi í 2023 – 9,3% meiri enn árið fyri.⁵ Í eini greining, sum nevndin fyri umhvørvisstýring, landbúnaðar- og matvrumál í Samveldisráðnum (ovara kamarinum í russiska tjóðartinginum) gjørði í 2021, greiddi Rosrybolovstvo frá, at málið um sjálvbjargni á fiskivinnuðkinum, sum er ásett í russisku matvrutrygdardoktrinini frá 2020, væl og virðiliga var rokkið. Í doktrinini er sum nevnt ásett, at minst 85% av öllum fiskavørum skulu verða lokalt framleiddar. Sambært Rosrybolovsto nøktaði russisk eginframleiðsla samlaða russiska tørvin 1,5 ferðir – 153,2% – væl omanfyri ásetta markið.⁶

Hetta merkir, at í grundini kann heimliga framleiðslan nøkta russiska eftirspurningin eftir fiskavørum, sum Føroyar og onnur (t.d. Kili, Kina, Turkaland og Vietnam) í lötuni selja Russlandi. Men góðskan hevur týdning, og eisini prísurin. Sambært russiskum fiskainnflytarum, so hevði tað ávirkað prísin á t.d. makreli og sild negativt, um føroyskur fiskur ikki longur var innfluttur. Makrelur, og serliga sild, eru eisini siðbundin matur í russiska kökinum (til dømis er ein fastur rættur á nýggjársborðinum *seljodka pod sjuboi*, 'ílatin sild'), og dentur verður tí lagdur á góðsku.

Hetta verður eisini sagt alment í Russlandi. Sambært Aleksandr Panin, leiðara fyri *Fiskasamgtakið*, so velja russiku brúkararnir norðhavssild og makrel fram um sildina og makrelin, sum russiskir fiskimenn veiða í Fjareystri. Í eini samrøðu við RBK um möguliga

innflutningsbannið móti føroyskum fiskavørum í desember 2023 segði hann soleiðis:

(...) [M]øguliga innflutningsbannið ørkym-laði russiskar framleiðrarar, tí næstan allir – eitt nú *Santa Bremor*, *Baltiskij Bereg*, *Russkoe More* og *Meridian* – eru bundnr at norðhavssild og atlantiskum makreli, tí russiskir brúkarar vilja heldur hava norðhavssild og atlantiskan makrel enn fiskin úr Fjareystri."⁷

Spurningurin er, um hetta verður so í framtíðini. Sambært sumum metingum kann hetta broytast. Ein greining hjá russiska Landbúnaðarbankanum (*Rossekhobzbank*) frá februar 2023 vísti, at sild, fiskað av heimliga flotanum, kann avloysa alla innflutta sild í 2025.⁸ Sambært bankanum var russiski sildainnflutningurin í 2022 tilsamans 71.000 tons, sum var 25,5% lægri enn í 2021. Føroyar eru framvegis störsti útflytarin av frystari sild til Russlands.

Sambært Andrej Dalnov, ið er leiðari fyri vin-nugreiningardepilein hjá *Rossekhobzbank*, so er russiska malið um matsjálvbjargni ein týðandi orsök. Hann segði í 2023 at "broytingarnar á marknaðinum við denti á innflutningssubsti-tutión fara sambært okkara metingum at elva til, at allur innflutningur av sild fer at verða skiftur út við framleiðslu hjá russiskum fyritøkum í 2025."

Meðan tað ikki er greitt, hvussu sannlíkt tað er, at innflutningurin av sild í framtíðini fer at steðgað, so er eitt annað vandamál, at Russland strikar fiskiveiðuavtaluna millum Føroyar og Russland. RBK hevur skrivað, at Russland er sinnað at endurskoða verandi fiskiveiðuavtalur. Í sam-røðu við RBK um hetta segði Aleksander Fomin, næstforseti í *Samtakinum* fyri framleiðslu- og handilsfyritøkur á fiskimarknaðinum, at "altjóða fiskiveiðuavtalur hava verið millum Russland og flestu fiskivinnutjóðir í áratíggju" og at "en-durskoðan av hesum avtalum neyvan fer at hava við sær nakran váða fyri Russland, tí vit hava ómetaliga stórt náttúrutilfeingi. Russland er sjálvbjargið hesum viðvíkjandi – tað verður nóg mikid av fiski ikki bert til heimamarknaðin, men eisini til útflutnings. Tí haldi eg ikki, at uppsøgn av nøkrum sáttmála fer at hava við sær, at veiðan

hjá russiskum fiskimonnum minkar.”⁹ Hann legði tó afturat, at í lötuni eru sáttmálarnir við t.d., USA, Kanada, Japan, Norra, Ísland, Grønland, Føroyar, Norður- og Suðurkorea, umframt Vietnam og Kina allir “gagnligir fyri báðar partar”. Um Russland sigur upp fiskiveiðuavtaluna millum Føroyar og Russland, ella krevur munandi broytingar í henni, so hevði tað ávirkað føroysk reiðará, sum fiska í russiskum sjógví. Men samþært metingum, sum vit venda aftur til seinni, hevði hetta neyvan ávirkað føroyska búskapin á ein dramatiskan hátt.

Tað er eisini vert at leggja sær í geyma, at í 2022 varð Russland fyribils koyrt úr altjóða havrannsóknarstovnininum ICES (International Council for the Exploration of the Sea) eftir innrásina í Ukraina, og longu sama ár boðaði Russland frá, at landið umhugsaði sjálvt at fara heilt úr felagskapinum. Í august í ár frættist so, at Ríkisduman var farin undir at fyriereika eitt lógaruppskot um at taka Russland burturúr ICES-konventiónini. Tann 22. oktober samtykti Ríkisduman at ógilda konventiónina og taka seg úr felagsskapinum.¹⁰

Kostar uppsøgn av fiskiveiðuavtaluni eitt innflutningsbann?

Sambandið millum eina nýggja fiskiveiðuavtalu og føroyskan útflutning til Russlands er ein opin spurningur, sum eigur at kannast nærri. Utan mun til, um hóttanirnar í 2023 voru tómar ella

ikki, so er möguligt, at russiska stjórnin hevði fatað eina avgerð um ikki at endurnýggja fiskiveiðuavtaluna sum fíggindasinnaðan politikk móti Russlandi. Fíggindaligt sinnaður politikkur verður sjáldan toldur í Russlandi, sama hvussu vinnulívið verður rakt av einum eventuellum aftursvari.

Tað er eisini umráðandi at gera sær greitt, at Russland ikki hevur ”vinir” í altjóða politikki, men heldur samstørv grundað á ‘transaktiónir’, ið bert geva meining, so leingi báðir partar halda seg fáa nakað burturúr. Tí skulu føroyskir politikkar vera varnir við at leggja ov stóra áherðslu á retorikkin í Russlandi um ”vinalagið” millum Føroyar og Russland, tí hetta söguliga ”vinalagið” er neyvan nóg mikið at bjarga Føroyum undan einum russiskum aftursvarið, um Russland í dag metir, at Føroyar hoyra til londini, sum eru ”óvinarligt sinnað” mótvægis Russlandi.

Tað er ilt frammanundan at siga nakað um, hvussu Russland hevði reagerað, um Føroyar strikaðu fiskiveiðuavtaluna við teirri grundgeving, at hon kastar ov lítið av sær. Tað kundi hent, at Russland ikki setir tiltøk í verk móti Føroyum sum ”hevnd”. Tað kann eisini vera, at samráðingartoymi hjá Fiskimálaráðnum kann fáa okkurt slag endurgjaldi sum alternativ til at siga avtaluna upp, men so verður talan um at gera eina grundleggjandi øðrvísi avtalu.

3.1. Føroyskur útflutningur til Russlands

Tór Marni Weihe

HÓAST FØROYAR Í FLEIRI ÁRATÍGGJU hava gjørt fiskiveiðuavtalur við Russland (Sovjetsamveldið), so hevur Russland ikki altíð verið ein áhugaverdur marknaður fyri føroyskar vørur. Í árunum 1988 - 2004 var útflutningurin til Russland millum 0 og 1% av samlaða føroyska útflutninginum, meðan útflutningurin í árunum 2004 - 2013 var millum 3% og 9% av samlaða føroyska útflutninginum.

Men í 2010 fór útflutningurin til Russlands spakuliga at vaksa, og í 2013 byrjaði ’makrelstríðið’ millum Føroyar og ES, ið m.a. elvdi til, at ES-londini stongdu sínar havnir fyri føroyskum skipum og boykottaðu føroyskar fiskavørur. Føroyskar fyritøkur noyddust tí at finna nýggjar marknaðir til sínar vørur. Í 2013 fóru 12% av

samlaða føroyska útflutninginum til Russlands, ið fegin vildi keypa føroyskan fisk. Handilin við Russland tók veruliga dik á seg í 2014, tá Russland annekteraði ukrainsk Krimhálvoynna, og vesturheimurin svaraði aftur við at seta revsítiltøk í verk móti Russlandi. Hesi tiltøkini fevndu tó ikki um matvørur. Orsókin til hetta er, at síðani ST-revsítiltøkini móti Irak í 1990'unum hava matvørur (og t.d. heilivágur) verið undantíkin í revsítiltøkum av ’humaniterum’ orsökum. Russland setti tó móttátøk í verk, ið fevndu um innflutning av matvøru úr teimum londunum, sum høvdu sett tiltøk í verk móti Russlandi. Sum áður nevnt settu Føroyar ongi tiltøk í verk móti Russlandi og vórðu tí heldur ikki raktar av russisku móttiltøkunum. Tí gjordist brádliga möguligt at

útflyta heilt nögv til Russlands, sum ikki longur kundi innflyta t.d. laks úr Noregi.

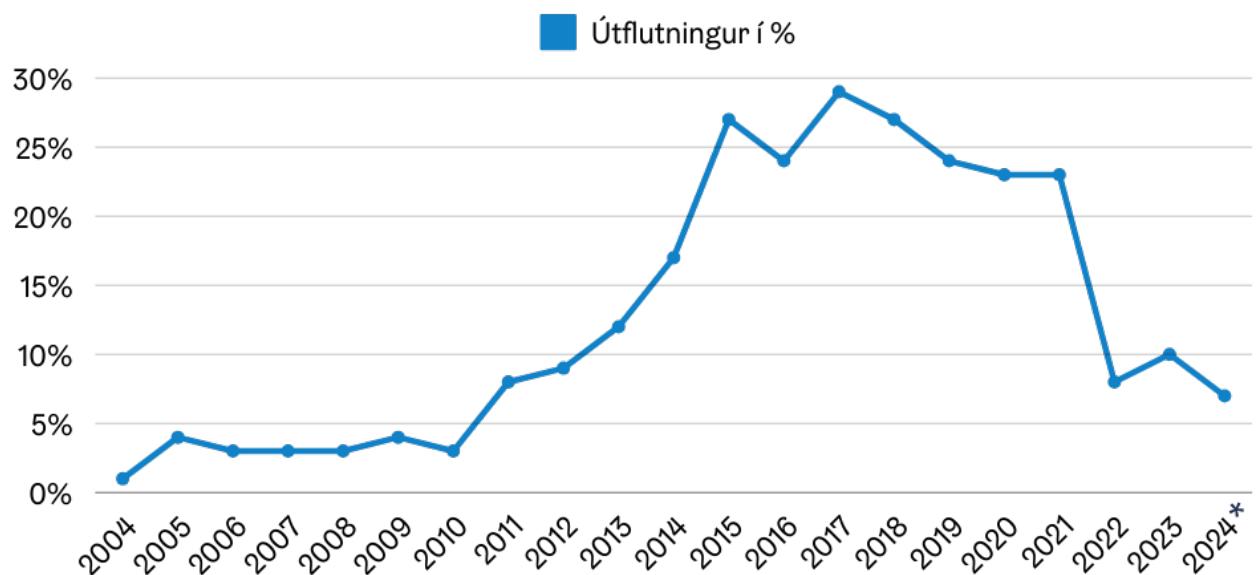
Næstu árini høvdu Føroyar tí serliga góða at-gongd til ein russikan marknað, ið spurdí eftir vørum, sum Føroyar kundu selja. Útflutningurin til Russlands vaks tí nögv, og í 2017 fór næstan ein triðingur – 29% av savnaða føroyska útflutninginum – til Russlands.

Útflutningur til Russlands er kortini minkaður aftur seinastu árini, og serliga eftir russisku innrásina í Ukraina í 2022 er hann minkaður heilt nögv. Í 2022 fóru 8% av føroyska útflutninginum til Russlands, og vit meta, at talið verður umleið 7% fyrir 2024.

Føroyskur útflutningur til Russlands

% partur av føroyska útflutninginum, ið fer til Russlands

Grafur 3

Kelda: Hagstovan

* Tølini fyrir 2024 byggja á framskriving fyrir tað, sum eftir er av árinum. Fyrivarni skulu takast fyrir hesum talinum.

3.2. Fiskiveiðuavtalan millum Føroyar og Russland

Hans Ellefsen

FØROYAR HAVA SUM SAGT gjørt fiskiveiðuavtalu við russar síðan 1977, tá fiskimarkið varð flutt út á 200 fjórðingar. Tey flestu árini hevur hendað avtalan verið gagnlig fyrir Føroyar, tá vit samanbera landingarvirðið á tí, sum vit lata russum ímóti tí, vit fáa frá russum. Føroyar lata svartkjaft, makrel og sild aftur fyrir tosk, hýsu, flatfisk og rækjur í Barentshavinum. Sum áður nevnt hevur avtalan vanliga verið til fyrimunar, men í 2024 er ikki longur javnvág í avtaluni við Russland. Eisini í 2023 var javnváginn ikki til staðar, men tá var munurin minni. Orsókin til, at serliga 2024 ikki hevur javnvág, er m.a. høgi prísurin á makreli hjá føroyskum skipum í ár, men eisini lága

toskakvotan í Barentshavinum. Hækkandi prísurin á pelagiskum fiski er orsakað av strandalandaavtaluni fyrr í ár. Virðið á makrelinum, sum Føroyar hava latið russum, svarar til 157 milliónir krónur í 2024. Umframt hetta hava Føroyar latið Russlandi svartkjaft, sum hevði eitt virði á 167 milliónir krónur í inntøku í 2024. Samlað hava Føroyar latið Russlandi 363 mió. kr. í landingarvirði í 2024. Tá vit skulu meta um virði á tí, sum Føroyar fáa frá Russlandi, kunnu vit ikki rokna á sama hátt sum omanfyri, tí prísirnir hjá teimum ymisku skipunum er ikki tann sami. Tí hyggja vit at tí, sum flakatrolarar hava landað fyrir í árinum. Her skal minnast til, at hesi skipini fiska eisini fisk

Frá Krim til Kyiv: Ein greining av viðurskiftunum millum Føroyar og Russland

frá eini avtalu við Noreg, so hetta skal trekkjast frá í samlaða roknistykkinum. Fyri 2024 verður mett, at føroyskur fiskiskapur í russiskum sjógví svarar til 265 mió. kr. Sostatt er talan um eitt undirskot á 98 mió. kr. av avtaluni við Russland í 2024. Talvan niðanfyri (Talva 1) vísir töl frá

avtalunum við Russland seinni árini og príssþöði fyri uppsjóvarfisk hjá føroyingum. Eisini vísir talvan inntökuna hjá flakatrolarunum av russlandsavtaluni sambært avreiðingarhagtölunum hjá Vørn og avtalunum, sum Føroyar og Noreg hava gjort.

Talva 1 Virði á fiskiveiðuavtaluni millum Føroyar og Russland

Til Russlands		2021	2022	2023	2024
Tons	Svartkjaftur	82.000	75.000	72.000	75.000
	Makrelur	14.500	13.300	13.000	12.291
	Sild	10.000	9.200	8.500	6.485
Prísir (kr. per kg.)	Svartkjaftur	1,98	2,16	2,32	2,22
	Makrelur	7,11	7,14	6,67	12,81
	Sild	5,29	5,25	5,97	5,97
Virði (mió. kr.)	Svartkjaftur	162	162	167	167
	Makrelur	103	95	87	157
	Sild	53	48	51	39
Í alt virði til Russland		318	305	304	363
Til Føroya		2021	2022	2023	2024
Tons	Toskur	17.690	15.356	12.285	9.766
	Hýsa	1.769	1.343	1.275	1.047
	Flatfiskur	900	900	900	900
	Rækjur	4.000	2.500	4.000	4.000
Mett virði (mió. kr.)	Toskur	282	390	245	198
	Hýsa	16	20	13	11
	Flatfiskur	12	12	12	12
	Rækjur	31	19	45	45
Í alt virði til Føroyar		341	441	301	243
Javnvág		23	136	10	-98

Keldur: Vørn og semjur millum Føroyar og Russland og Føroyar og Noreg

Fyri uppsjóvarfisk er roknað út prísir fyri alla veiðu í árinum hjá føroyskum skipum. Fyri 2024 er fyri svartkjaft og makrel talan um prísin higartil í ár (fram til november 2024), og fyri sild er prísurin fyri 2023 settur inn. Fyri botnfisk er funnið landigarvirði hjá flakatrolarum og trekt frá prosentíð, sum stavar frá avtaluni millum Føroyar og Noreg. Fyri 2024 er minkingin í kvotuni fyri tosk og hýsu í prosentum sett inn í virði eisini, og so er roknað, hvat prísvæksturin er í føroyskum sjógví frá 2023 til 2024. Fyri flatfisk er virði bara mett og fyri rækjur er virði á fiskiskapinum í norskum og russiskum sjógví sambært Vørn sett inn. Fyri

flatfisk og rækjur er sama virði sum fyri 2023 sett inn fyri 2024.

Fyrivarni skal takast fyri roknistykkinum omanfyri, sum ikki er ein fullfiggjað greining, men byggir á töl, sum atgongd er til. Tí eru fleiri ivamál tengd at einum slíkum roknistykki,, og möguliga er talan um periodiseringar, tvs. at talan er um veiðutöl, sum fara um ár. Um vit deila virði við nögd í niðara parti av talvuni, so er toskaprísurin 20,9 kr/kg og hýsuprísurin 10,1 kr/kg fyri 2024. Hetta eru lágir prísir í mun til príssirnar, sum vit kenna í

Frá Krim til Kyiv: Ein greining av viðurskiftunum millum Føroyar og Russland

Talva 2 Virði á fiskiveiðuavtaluni millum Føroyar og Russland við hægri botnfiskaprísum

Mett virði (mió. kr.)	Toskur	282	390	245	230
	Hýsa	16	20	13	14
	Flatfiskur	12	12	12	12
	Rækjur	39	37	45	45
<i>Í alt virði til Føroyar</i>		349	459	315	301
Javnvág		30	154	10	-62

Føroyum í dag. Men higartil í 2024 er landingaprísurin fyri tosk á Føroyaleiðini 29 kr/kg og fyri hýsu 16,5 kr/kg fyri allan flotan sambært Vørn. Her skal minnast til, at talan ikki er um rundan fisk, men fisk uttan gøgn og í summum førum uttan høvd. Um talan er um fisk uttan gøgn, er umrokningarfaktorurin 1,18, og uttan høvd og gøgn er umrokningarfaktorurin 1,5. So ein prísur á 29 kr/kg skal býtast við 1,18, sum gevur 24,6 kr/kg, og um vit býta við 1,5 til tess at fáa prísin fyri rundan fisk, fáa vit 19,3 kr/kg. Roknað verður við, at umleið 20% av toskinum á Føroyaleiðini er uttan høvd og gøgn, meðan restin er uttan gøgn.

Um vit nýta prísr á 23,5 kr/kg (vektað miðal av 24,6 kr/kg og 19,3 kr/kg) fyri tosk og 13,7 kr/kg fyri hýsu í staðin fyri teir prísr, vit hava nýtt fyri 2024 í talvu 1 omanfyri, fáa vit eitt undirskot av avtaluni á 62 mió. kr. fyri 2024 alt annað líka – sí talvu 2.

Harafturat kann eisini setast spurnartekn við prísrnar á sild, um teir eru ov lágar, og um flatfisk- og rækjuprísrnr eisini eru ov lágar. Talvan omanfyri er sostatt ikki eitt neyvt úrslit, men skal fastast sum ein ábending.

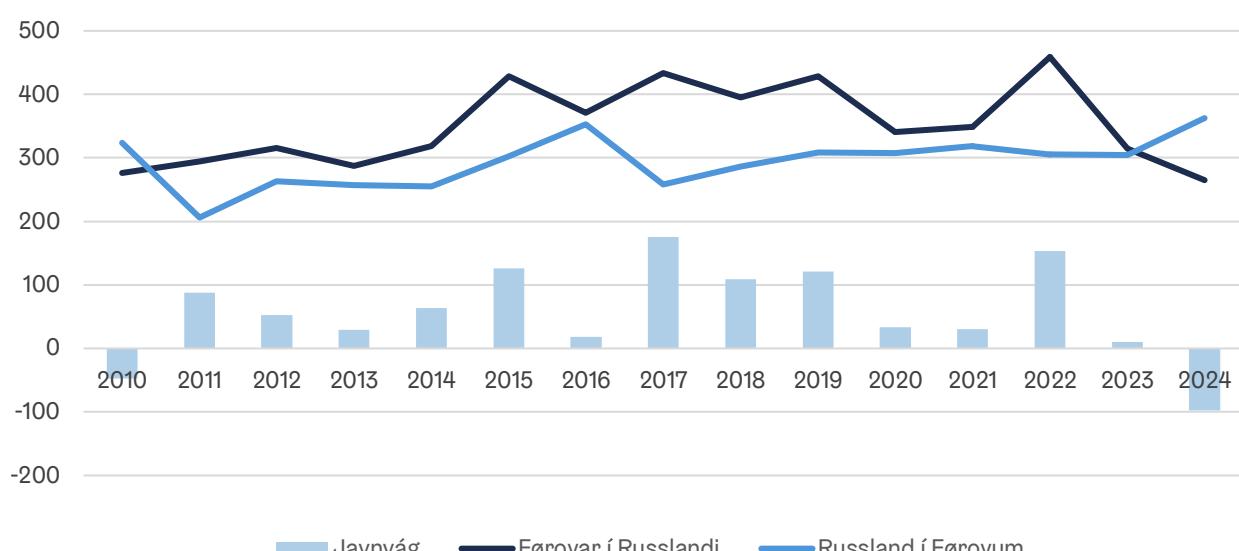
Um vit gera upp á sama hátt sum í talvu 1 fyrir nøkur ár aftur, so fæst myndin í grafi 4. Vit siggja, at vit hava havt yvirskot av avtaluni í nögv ár, men fyri 2024 er undirskot. Tó skulu somu fyrivarni sum omanfyri eisini takast her fyri útrokningaráttinum fyri øll árin.

Eitt annað aspekt, ið takast kann við í roknistykkið, er, at tilfeingisgjaldið á uppsjóvarfiski er hægri enn á botnfiski úr Barentshavinum. Veiðugjaldið á svartkjaft, makrel og sild er ávikavist 0,4 kr/kg, 1,45 kr/kg og 1,18 kr/kg, so inntókan til landskassan hevði verið 55,5 mió. kr., um føroyingar fiskaðu hendas uppsjóvarfiskin ístaðin fyri russar. Hinvegin er veiðugjaldið fyri botnfisk í Barentshavinum 1,63 kr/kg, sum væntandi gevur landskassanum 17,6 mió. kr. í 2024. Her er sostatt talan um eitt minni veiðugjald á 37,9 mió. kr. av hesi avtaluni.

Havast skal eisini í huga, at í 2025 minkar kvotan í Barentshavinum við umleið 25%, um hugt verður at avtaluni millum Russland og Norðreg. Eisini minkar kvotan av makreli við 22%, og hava hesi viðurskifti ávirkan á eina möguliga komandi avtalu fyri 2025.

Landingarvirði í mió. kr.

Grafur 4

3.3. Havnaavmarkingar merkjast

Páll Holm Johannesen

LANDSSTÝRIÐ SETTI Í JULI 2022 ein havnastongsul í verk, sum hevði við sær, at øll russisk skip utan fiskiskip vórðu bannað at koma í føroyska havn. Hesar avmarkingar vórðu herdar árið eftir, í juli 2023. Avmarkandi tiltökini minkaðu munandi um atgongdina hjá russiskum fiskiskipum til føroyskar havnir. Við avmarkandi tiltökunum vildi landsstýrið tryggjað sær, at Føroyar ikki bleiv ein russiskur miðdepil í Norðuratlantshavi.

Fiskiveiðusáttmálum millum Føroyar og Russland¹¹ er nú snúningsdepilin fyri russiska virkseminum í Føroyum. Sambært avmarkandi tiltökunum sleppa bara russisk fiskiskip í føroyska havn, sum hava örindi, ið eru beinleiðis knyttt at virksemi í føroyiskum sjógví. Virksemið í føroyiskum sjógví fevnir um at veiða umleið 100.000 tons av svartkjafti, makreli og norðhavssild, sum Føroyar lata Russlandi at fiska sambært fiskiveiðusáttmálanum. Sostatt eru havnirnar stongdar fyri øllum virksemi, sum er uttanfyri fiskiveiðusáttmálanum millum Føroyar og Russland. Tað hevur eisini við sær, at russisk skip, ið hava eina blandaða last, tað vil siga bæði fisk, sum er fiskaður í føroyiskum sjógví og í eitt nú altjóða sjógví, heldur ikki sleppa í føroyska havn.

Avmarkingar eru eisini ásettar fyri, hvørjar vørur og tænastur russisku skipini kunnu fáa, meðan tey eru í føroyskari havn. Hesar avmarkingar byggja í stóran mun á tiltökini, sum ES hevur sett í gildi. Í stuttum er talan um umfatandi avmarkingar, sum hava við sær, at russisku skipini í høvuðsheitum kunnu skifta manning, bunkra brennievni, proviantera og um- og uppskipa. Úrslitið er, at flestu umvælingar og aðrar skipasmiðjutænastur, sum vanliga hava verið gjördar í Føroyum, ikki verða gjördar longur.

Landsstýrið væntaði í juli 2023, at tiltökini fóru at avmarka russiska virksemið í føroyiskum havnum við umleið 70 prosentum samanborið við virksemið seinastu árin. ¹² Russisk skip hava upp- og umskipa eini 350.000 tons í føroyiskum havnum, men nú er tað er avmarkað til umleið eini 100.000 tons.

Væl færri skip

Tað er greitt, at nóg færri russisk skip koma í føroyskar havnir, síðani avmarkingarnar vórðu herdar í juli 2023. Russisku skipini, ið millum annað fiska kongafisk í Irmingarhavinum og uppsjóvarfisk í altjóða sjógví norðanfyri Føroyar, kunnu ikki longur koma í føroyska havn. Tey voru javnan í Føroyum fyri at um- og uppskipa, landa, proviantera, bunkra ella at gera ymiskar umvælingar.

Í løtuni hava í alt 29 russisk skip atgongd til føroyskan sjógv sambært fiskiveiðusáttmálanum millum Føroyar og Russland. Russisku skipini eru vanliga komin í fýra ymiskar havnir. Tað eru havnirnar í Fuglafirði, Runavík, Klaksvík og Tórshavn.

Síðani 2020 hava flestu skipini úr Russlandi verið í Fuglafjarðar havn og Runavíkar havn. Hyggja vit at samlaða virkseminum, er tað minkað nógvi síðani kríggjö brast á í februar 2022. At færri skip koma í føroyska havn hevur eisini við sær, at nøgdirnar minka, sum verða um- og uppskipaðar frá russiskum skipum.

Stórar avleiðingar

Tað hevur hævt stórar avleiðingar fyri føroyskar fyritøkur, at nóg færri russisk skip koma í føroyska havn. Tað vísa samrøður á heysti 2024 við seks ymiskar fyritøkur,¹³ ið allar hava hævt nógvirksemi í sambandi við russisku skipini í Føroyum.

Vinnuhúsið gjørði í 2023 eina meting, sum bygdi á samrøður við føroyskar fyritøkur og on-nur, ið høvdur virksemi í sambandi við russisku skipini. Tann metingin var, at føroyskar fyritøkur hava vanliga selt vørur og tænastur fyri meira enn 400 millónir krónur til russisku skipini.

Tað er einki at taka seg aftur í, at føroysku or-kufelögini eru tey, sum í krónum og oyrum hava hævt största smeitin. Síðani aldarskiftið hava tey selt olju til russisku skipini. Í flestu fórum er talan um skipað samstørv við stór russisk reiðará, sum eiga fleiri skip í part, ið eru komin í føroyska havn.

Nøgdirnar og inntøkurnar hava verið skiftandi gjøgnum árin, men seinni árin hava russisku

skipini vanliga keypt tungolju, gassolju og smyrjolju fyri áleið 300 millónir krónur tilsamans. Hesar inntøkur eru minkaðar heilt munandi, nú færri skip koma í føroyska havn.

Inntøkurnar eru eisini minkaðar burtur í einki hjá øðrum fyritøkum, ið hava veitt ymiskar vørur og tænastur til russisku skipini. Stóran part av hesum virksemi hava umboðsfeløgini, Faroe Agency og Faroe Ship Agency, staðið fyri. Tey hava virkað sum eitt millumlið russisku reiðariini og føroysku vøru- og tænastuveitararnar. Tað hevur hapt stórar avleiðingar fyri føroyskar fyritøkur, at nögv færri russisk skip koma í føroyska havn. Tað vísa samrøður á heysti 2024 við seks ymiskar fyritøkur, ið allar hava hapt nögv virksemi í sambandi við russisku skipini í Føroyum.

Hyggja vit nærri at teimum vørum og tænastum, ið hava verið partur av virkseminum, ber til at nevna havnagjøld, loðs- og sleipibátaveitingar, lossing, vørugoymsla, proviant, dokking, beding, fiskireiðskap, umvælingar og tænastur í sambandi við manningarskift so sum gjistingarhús, hýruvognskothing og flogferðir.

Russisku skipini hava í fleiri áratíggju verið góðir kundar hjá føroysku fyritøkunum. Eitt høvuðseyðkenni, sum fyritøkurnar nevna, er, at talan hevur verið um væl gjaldandi kundar. Sølan til russisku skipini er nú at kalla heilt burtur. Hetta hevur í einstókum fórum hapt við sær, at starvsfólk eru koyrd úr starvi, tí russlands wirksemið er minkað so munandi. Eisini er dømi um fyritøkur, sum hava gjört størri ílögur í ætlandi russlands wirksemið, sum nú ikki kastar av sær.

Gerið sum Noreg

Tær seks spurdu føroysku fyritøkurnar halda litið um tiltøkini, sum avmarka munandi um atgongdina hjá russiskum fiskiskipum til føroyskar havnir. Tað

er eitt mistak, at Føroyar hava sett strangari krøv enn onnur lond, halda fyritøkurnar. Úrslitið er, at russisku skipini nú sigla framvið Føroyum og ofta til Noregs at bunkra brenniveini og fáa neyðugu tænasturnar. Tað elvir til misnøgd, at útlendskir kappingarneytar framhaldandi kunnu selja júst somu vørur og tænastur til russisku skipini, sum føroysku fyritøkurnar hava gjort áður.

Flestu fyritøkurnar halda, at Føroyar áttu at gjort sum Noreg. Tað merkir í stuttum, at Føroyar ikki skuldu avmarkað atgongdina hjá russisku skipunum til bara teirra, ið eru beinleiðis knytt at russiskum virksemi í føroyskum sjógví. Í Noregi verður ikki gjørdur munur á, hvar fiskurin umborð á russisku skipunum er fiskaður. Við avmarkingunum, sum eru nevndar í faktaboksini niðanfyri, kunnu við øðrum orðum óll russisk fiskiskip koma í norsku havnirnar. Ført verður fram, at føroysku myndugleikarnir áttu at brúkt sama leist.

Í sama viðfangi kundu Føroyar hert eftirlitið munandi við russisku skipunum, tá ið tey eru í føroyskari havn. Eisini hevði boríð til at valt nakrar ávíasar havnir burtur úr, har russisku skipini kundu komið í føroyska havn. Fyritøkurnar vísa allar á, at tað er lættari at hava eftirlit, tá ið skipini koma í føroyska havn.

Tað er sjálvandi ikki óvæntað, at fyritøkur, sum tjena pengar uppá russiska flotan, eru ónøgdar við avmarkandi tiltøkini. Óll átøk ímóti Russlandi kosta, og tað ger lutvísni havnastongsulin eisini. Tí eru sjónarmiðini hjá hesum fyritøkum eitt avmarkað aspekt av einum størri samanhangi. Hesin samanhangerin snýr seg grundleggjandi um, hvussu Føroyar skulu navigera í einum nýggjum geopolitiskeum veruleika, eftir at Russland gjørdi innrás í Ukraina í februar 2022. Ein veruleiki, sum er eyðekendur av øktari rivalisering og figgindagerð millum stórveldini.

Talva 3 Havnavitjanir í Føroyum, russisk skip

Havnirnar	2020	2021	2022	2023	*2024
Fuglafjarðar havn	138	138	27	46	22
Runavíkar havn	135	113	117	51	23
Klaksvíkar havn	59	46	42	21	13
Tórshavnar havn	27	52	45	32	6
Tilsamans	359	349	231	150	64

Kelda: Havnamyndugleikarnir / *Tølini fyri 2024 eru fyri januar til ultimo august

Talva 4 Tal av russiskum upp- og umskipingum í Føroyum og nøgd

	2020	2021	2022	2023	*2024
Nøgd uppskipað (kg)	339.947.290	312.559.504	252.076.205	107.570.624	83.691.509
Tal av uppskipingum	196	168	117	51	40
Nøgd umskipað (kg)	2.378.000	33.801.044	27.229.785	11.218.488	673.500
Tal av umskipingum	7	22	23	10	2

Kelda: Vørn / *Tølini fyrir 2024 eru fyrir januar til ultimo august

FAKTABOKS: HAVNAAVMARKINGARNAR Í NOREGI

Noreg hevur eisini sett avmarkingar í verk í sambandi við russisk fiskiskip. Allar norskar havnir, utan tær í **Tromsø, Kirkenes** og **Båtsfjord**, eru stongdar fyrir russisku fiskiskipum. Hetta er í sama viðfangi tær havnirnar, ið russar hava brúkt mest í Noregi. Öll russisk fiskiskip kunnu koma í havn í Tromsø, Kirkenes og Båtsfjord. Tað verður ikki, eins og í Føroyum, gjördur munur á, hvar skipini hava fiskað.

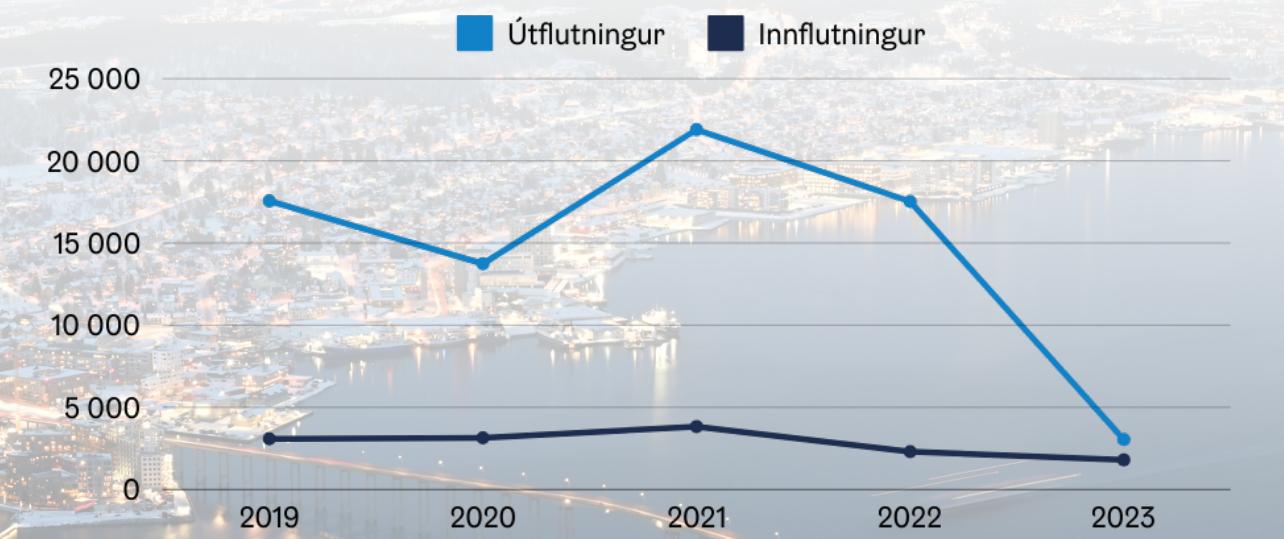
Samstundis er eitt munandi harðari eftirlit við teimum russisku fiskiskipum, sum kunnu koma í norska havn. Hetta verður gjört fyrir at tryggja sær, at einki ólógligt virksemi fer fram í teimum trimum havnunum. Tær norsku havnirnar eru tí bara partvís opnar. Eitt nú er neyvt ásett, hvussu leingi russisku skipini kunnu liggja í havn, upp til fimm yrkadagar, í mesta lagi sjey samdögur.

Norska stjórnin hevur í høvuðsheitum sett tiltökini hjá ES í verk, tá ið tað snýr seg um hvørjar vørur og tænastur, sum kunnu veitast russisku skipunum. Hetta merkist væl hjá norsku vinnuni.

Norskur vøruhandil við Russland

Grafur 5

Útflutningur til og innflutningur úr Russlandi í mió. NOK

Kelda: Statistisk sentralbyrå

4. SAMANDRÁTTUR

Viðurskiftini millum Vesturheimin og Russland eru søguliga vánalig. Hetta er fatanin hjá báðum pörtum í stríðnum. Sambandið hevur ikki verið so spent síðan nøkur av teimum myrkastu tíðarskeiðunum undir kalda krígnum, og í Russlandi verður støðan samanborin við Kubakreppuna í 1962. Tað vil siga eina støðu, har stórur vandi er fyri hernaðarligari konfrontatióni og enntá kjarnorkukríggi millum partarnar. Ongi útlit eru í skrivandi fyri, at spenningarnir loysna aftur fyribils, tí spurningurin um, hvussu kríggið í Ukraina verður endað, er framvegis óloystur. Ein avgerandi spurningur er, hvussu nýggji amerikansk forsetin, Donald Trump, fer at handfara nýggja geopolitiska veruleikan.

Hendan støðan ávirkar eisini Føroyar, tí Russland er ein arktisk tjóð, ið hevur hernaðarlig áhugamál í arktiska økinum og siglingarleiðunum í Norðuratlantshavi. Spenta støðan ger eisini, at Russland hevur sjósett politiskar ætlanir, ið skulu skunda undir búskaparligt sjálvbjargni í Russlandi. Hetta kann eisini ávirka Føroyar, um Russland framyvir fer at innflyta minni og dúva upp á egna framleiðslu.

Vaksandi geobúskaparlige kappingin merkir eisini, at tíðin við globalum fríhandli helst er ein farin tíð. Týski russlandspolitikkurin bygdi á tesuna um *Wandel Durch Handel* – broting um vegis handil. Við at knýta Russland upp í altjóða búskapin og stuðla demokratiskum nýskipanum kundi man vóna, at landið tók vesturlendsk liberal virðir til sín – og so gjørði tað ikki ilt verri, at russiski marknaðurin var áhugaverdur. Men hendan tankagongdin myndar ikki longur altjóða politikk. Sínamillum treytan – interdependensur – skuldi skapa frið og vælferð fyri øll. Nú verður samhandil stundum fatað sum ein hóttan móti nationalari trygd, tá neyðugt er at keypa vørur frá einum kappingarneyta. Hetta er serliga gallandi fyri týðandi vørur til samskifti og vápnaframleiðslu. Men í Føroyum hava vit sæð, at bæði fiskivinna og telesamskifti – tvey føroysk málsoðki – hava fingið trygdarpolitiskan týdning.

Fiskivinnusamstarvið við Russland og Huawei-málið eru dømi um hetta. At føroyskar alifyritøkur velja at steðga útflutningi til Russlands er eisini dømi um, at altjóða fyritøkureisini eru raktar av heimspolitisku spenningunum.

Búskaparlige sambandið millum Føroyar og Russland er minkað nóg í vavi seinastu árin. Føroyar útflyta framvegis til Russlands, hóast útflutningurin er minkaður nóg, og Føroyar høvdur eina fiskiveiðuavtalu við Russland í 2024. Mett verður, at fiskiveiðuavtalan ikki javnvigar í 2024. Orsøkin er lækkandi toskakvotan í Barrentshavinum og høgi prísurin á makreli. Hetta setur spurningin, um avtalan er búskaparlige skynsom. Og tað er eisini ein opin spurningur, hvussu Russland hevði reagerað, um Føroyar strikaðu avtaluna, og hvort hetta hevði fingið avleiðingar fyri útflutningin annars.

Hóast lítlar eru Føroyar partur av altjóða samfelagnum og altjóða búskapinum, og tann økta stórveldisrivaliseringin merkist eisini fyrr ella seinni í Føroyum. Føroyar hoyra til norðuratlantisku verjusamgonguna NATO, sum er í eini vaksandi konfrontatióni við Russland. USA, sum hevur stór áhugamál í havøkinum kring Føroyar og í Grønlandi, hevur stuðlað Ukraina við vápnum og pengum, og í NATO-strategiini frá 2022 stendur, at Russland er fremsti fíggindin hjá NATO í dag. Tí verður truplari og truplari hjá smátjóðum sum Føroyum at vera uttanveltaðar ella neutralar í uttanríkis-, trygdar- og verjupolitiskum høpi.

Fyri tær føroysku fyritøkurnar, ið hava selt russiskum skipum vørur og tænastur, tykist tað órímiligt, at teirra virksemi verður munandi skert. Og politiska skipanin eיגur sjálvandi at tryggja, at avmarkandi tiltøk eru væl grundað, áðrenn tey verða sett í gildi. Men øll slík viðurskifti eru staklutir í eini størri mynd, sum politiski myndugleikin í Føroyum skal taka støðu til. Ein mynd, sum er eyðkend av polarisering, protektionismu og stríði í heiminum.

NOTUR

- ¹ Partar av innganginum eru áður givnir út í frágreiðingini *The Faroe Islands and International Relations: Mapping Public Opinion in the Faroe Islands on Security and Foreign Affairs* (2024): <https://setur.cdn.fo/savn/h3ed21pv/kas-final-report-2024.pdf?Expires=27rB134zakkbTMTklxs>
- ² Sí t.d. Robert D. Blackwill & Jennifer M. Harris *War By Other Means: Geoeconomics and Statecraft* (2016).
- ³ Frihedsbrevet (2023b)
- ⁴ https://t.me/rybhoz_channel/1419
- ⁵ <https://fish.gov.ru/obiedinennaya-press-sluzhba/infografika/obshhij-obem-dobychi-vylova-vodnyh-bioresursov/>
- ⁶ Аналитический Вестник № 22 (812): О реализации доктрины продовольственной безопасности Российской Федерации
- ⁷ <https://www.rbc.ru/business/18/12/2023/658066979a7947e216d051f3>
- ⁸ <https://old.rshb.ru/news/562728/>
- ⁹ <https://www.rbc.ru/business/19/03/2024/65f83f6f9a7947f178e5d7c7>
- ¹⁰ <https://tass.ru/obschestvo/22188789>
- ¹¹ https://landsstyri.cdn.fo/savn/1z5jurn4/fiskivei%C3%BDavtala-millum-foerojar-og-russland-fyri-2024.pdf?Expires=qqUK5laAckrxZmOjB_Bz4kdl8mQ
- ¹² <https://www.uvmr.fo/fo/kunning/tidindi/foerojar-seta-umfatandi-avmarkingar-i-verk-fyri-atgongdina-hja-russiskum-fiskiskipum-til-foeroyskar-havnir>
- ¹³ Fyritøkurnar eru EFFO, MAGN, PM, MEST, KSS og Faroe Ship

KELDUR, IÐ RITIÐ BYGGIR Á

Arctic Institute (2023). "2022 Russian Maritime Doctrine: Implications for NATO & the Future of Great Power Competition in the Arctic". <https://www.thearcticinstitute.org/2022-russian-maritime-doctrine-implications-nato-future-great-power-competition-arctic/>

Bailes, A. J., Thayer, B. A., & Thorhallsson, B. (2016). "Alliance theory and alliance 'Shelter': the complexities of small state alliance behaviour". In *Third World Thematics: A TWQ Journal*, 1 (1), pp. 9-26.

Bertelsen, R. G., & Justinussen, J. C. S. (2020). "Færøernes internationale politik". In *Økonomi og Politik*, no. 4, pp. 37-48.

Bueger, C., & Liebetrau, T. (2021). "Protecting hidden infrastructure: The security politics of the global submarine data cable network". In *Contemporary Security Policy*, 42 (3), pp. 391-413.

DIIS (2020). "Nye sikkerhedspolitiske dynamikker i Arktis: Muligheder og udfordringer for Kongeriget Danmark". *Dansk Institut for Internationale Studier*. https://pure.diis.dk/ws/files/4185554/Nye_sikkerhedspolitiske_dynamikker_i_Arktis_DIIS_rapport_2020_ed.pdf

DR (2014). "Færøsk leder: Vi er afhængige af eksport til Rusland". <https://www.dr.dk/nyheder/udland/faeroesk-leader-vi-er-afhaengige-af-eksport-til-rusland>

DR (2023a). "Lars Løkke Rasmussen: Fiskeriaftale med Rusland spænder ben for Færøernes relation til EU". <https://www.dr.dk/nyheder/indland/lars-lokke-rasmussen-fiskeriaftale-med-rusland-spaender-ben-faeroernes-relation>

DR (2023b). "Mørklagt. Tema: Skyggekrigen". <https://www.dr.dk/nyheder/indland/moerkagt/tema/skyggekrigen>

DR (2024). "Ny ukrainsk ambassadør vil genoptage pres på Færøerne i betændt sag". <https://www.dr.dk/nyheder/indland/ny-ukrainsk-ambassadoer-vil-genoptage-pres-paa-faeroerne-i-betaendt-sag>

EEAU (2018). "Memorandum of understanding between the Eurasian Economic Commission and the Government of the Faroe Islands." In possession of the authors.

European Commission (2013). "Commission adopts trade measures against Faroe Islands to protect the Atlanto-Scandian herring stock." <https://ec.europa.eu/newsroom/mare/items/11807>

European Council (2023). "EU sanctions against Russia explained". <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/sanctions-against-russia-explained/>

European Union (2024). "In focus: EU energy security and gas supplies". https://energy.ec.europa.eu/news/focus-eu-energy-security-and-gas-supplies-2024-02-15_en

Eurostat (2023): "EU trade with Russia: Latest Developments". https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=EU_trade_with_Russia_-_latest_developments

FOnyhedsbureau (2023). "Ukraine vil belønne Færøerne for at sanktionere Rusland." <https://www.fonyhedsbureau.dk/ukraine-vil-beloenne-faeroerne-for-at-sanktionere-rusland/>

Frihedsbrevet (2023a). "Bretskur ráðharri: "Eg eri vónbrotin um føroysku fiskiveiðuavtaluna við Russland". <https://frihedsbrevet.fo/bretskur-radharri-eg-eri-vonbrotin-um-foroysku-fiskiveiduavtaluna-vid-russland/>

Frá Krim til Kyiv: Ein greining av viðurskiftunum millum Føroyar og Russland

Frihedsbrevet (2023b). "Flemming Rose: Russiska avgerðin er helst longu tikin". <https://frihedsbrevet.fo/flemming-rose-russiska-avgerdin-er-helst-longu-tikin/>

Government of Greenland (2024). "Greenland in the World. Nothing About Us Without Us: Greenland's Foreign, Security and Defence Policy 2024-2033." https://naalakkersuisut.gl/Publikationer?types=5a1107a2-ac47-4739-8ef7-1d85ea4e4400&subjects=bd741eec-83fd-47f3-b99a-ac34d78a6e3e&page=1&dates=2024_02_feb-ruar&sc_lang=da%C2%A0

Hagstova Føroya (2024). "Útflutningur av vørum". <https://hagstova.fo/fo/buskapur/uttanlandshandil-vid-vorum/utflutningur-av-vorum>

House of Commons Defence Committee (2018). *On Thin Ice: UK Defence in the Arctic Twelfth Report of Session 2017–19.* <https://publications.parliament.uk/pa/cm201719/cmselect/cmdefence/388/388.pdf>

Kringvarp Føroya (2015). "Diplomatisk sambond tydning fyri búskapin". <https://kvf.fo/greinar/2015/05/28/diplomatisk-sambond-tydning-fyri-buskapin>

Kringvarp Føroya (2023). "Breddin: Landsstýrið setir tiltak í verk móti Russlandi". <https://uff.fo/bred-din?sid=157784&page=1>

Kringvarp Føroya (2024a) "Lögmaður: Ikki undirtøka fyri at enda samstarvið við Russland." <https://kvf.fo/greinar/2024/03/08/logmadur-ikki-undirtoka-fyri-endu-samstarvid-vid-russland>

Kringvarp Føroya (2024b). "Russisk skip skulu aftur sleppa í fóroyaskar havnir." <https://kvf.fo/greinar/2024/03/08/russisk-skip-skulu-aftur-sleppa-i-fóroyaskar-havnir>

Landsstýrið (2020). "Faroe Islands and USA sign partnership agreement". <https://www.government.fo/en/news/news/faroe-islands-and-usa-sign-partnership-declaration>

Landsstýrið (2023). "Protocol of the Forty Seventh Session in the joint Faroese-Russian Fisheries Commission". https://landsstyri.cdn.fo/savn/1z5jurn4/fiskivei%C3%B0iavtala-millum-foeroyar-og-russland-fyri-2024.pdf?s=qqUK5laAckrxZmOjB_Bz4kdl8mQ

Løgmansskrivistovan (2022). "Føroyar seta í verk tiltøk móti Russlandi". <https://www.lms.fo/fo/kunning/tidindi/foeroyar-seta-i-verk-tiltoek-moti-russlandi>

Løgtingið (2024). "Uppskot til samtyktar um tjóðartrygdarpolitikk". Uttanríkis- og vinnumálaráðið. www.logting.fo/documents/61178

Mortensgaard, L. A. Søby, K. (2022). *Den udenrigs- og sikkerhedspolitiske udvikling i Arktis og Nordatlanten mellem konflikt og samarbejde frem mod 2035.* Djøf Forlag.

Nordic Labour Journal (2023). "Russian rubles in the Faroe Islands' economy". <http://www.nordiclabourjournal.org/nyheter/news-2023/article.2023-11-05.2068077493>

NUPI (2023). "Navigating Breakup: Security realities of freezing politics and thawing landscapes in the Arctic". Norsk Utentrikspolitisk Institut. <https://www.nupi.no/en/publications/cristin-pub/navigating-breakup-security-realities-of-freezing-politics-and-thawing-landscapes-in-the-arctic>

Pedersen, R. (2023). "Small states shelter diplomacy: Balancing costs of entrapment and abandonment in the alliance dilemma". In *Cooperation and Conflict*, 58(4), pp. 441-459.

Rahbek-Clemmensen, J., & Sørensen, Nørup C. T. (2021). *Sikkerhedspolitik i Arktis og Nordatlanten*. Djøf Forlag.

RUSI (2023). "Stalking Seabed: How Russia Targets Critical Undersea Infrastructure". The Royal United Services Institute for Defence and Security Studies. <https://rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/stalking-seabed-how-russia-targets-critical-undersea-infrastructure>

Skaale, S. (2023). "Exit Russland? Hvat vendir upp og niður í fiskiveiðuavtaluni?" Javnaðarflokkurin á Fólkatingi. <https://www.jaf.fo/Files/Files/%C3%9Atg%C3%A1vur%20JAF/Exit%20Russland.pdf>

Thorhallsson, B. (2018). "Studying small states: A review". In *Small States & Territories*, 1 (1), pp. 17-34.

Thorhallsson, B., & Steinsson, S. (2023). "A theory of shelter: Small-state behaviour in international relations". In *Agency, Security and Governance of Small States*, pp. 29-48. Routledge.

TV 2 (2018). "Mens Danmark er i ophedet konflikt med Putin, går Færøerne den modsatte vej". <https://nyheder.tv2.dk/politik/2018-06-04-mens-danmark-er-i-ophedet-konflikt-med-putin-gaar-faeroerne-den-modsatte-vej>

Udenrigsministeriet (2022). "Dansk sikkerhed og forsvar mod 2035". Den sikkerhedspolitiske analysegruppe. <https://www.fmn.dk/globalassets/fmn/dokumenter/nyheder/2022/-dansk-sikkerhed-og-forsvar-mod-2035-den-sikkerhedspolitiske-analyserapport.pdf>

Uttanlandsnevndin (2022). "Álit í lögtingsmáli nr. 136/2021: Uppskot til lögtingslög um avmarkandi tiltøk í sambandi við atgerðir móti Ukraina". :<https://www.logting.fo/mal/mal/?id=10068>

Uttanríkis- og vinnumálaráðið (2023). "Frágeiðing um viðurskiftini við Russland". https://www.vp.fo/fileadmin/user_upload/Lutvist_innlit_i_frageiðingina_160623.pdf

Vørn (2024) "Hagtøl". <https://www.vorn.fo/fiskiveida/hagtøl>

Wall Street Journal (2023). "How a Tiny Archipelago Gave Russian Ships a Foothold in the Atlantic" <https://www.wsj.com/articles/how-a-tiny-archipelago-gave-russian-ships-a-foothold-in-the-atlantic-83e9c31d>

Walt, S. M. (1990). *The origins of alliance*. Cornell University Press.

Wivel, A., & Ingebritsen, C. (2019). "Why shelter theory matters: Ramifications for international relations and small state studies". In *Small States and Shelter Theory* (ed. Thorhallsson, B.), pp. 205-213. Routledge.